

Երկուշաբթի, փետրվարի 4-ին, «Լիւչիտ» օ-
պերայով սկսվեցին այն մի շարք գաստրօնմերը,
որոնք պէտք է տեղի ունենան մեծ-պասխն
թթվիսի արքունական թատրօնում։ Բացի նը-
շանաւոր երգչուհի Տետրացցինից, որի ձայնը
ոյնքան եւ գուցէ աւելի եւս քաղցր ու գու-
րեկան է, որպէս եւ անցեալ տարի, եւ որ
միւլիայից դերը կատարեց մեծ աջողութեամբ,
մացած գերակատարները օպերային նախկին
խմբից էին եւ մեծ մասսամբ անհամապատաս-
խան իրանց գերերին։ Տետրացցինի արժանա-
ցաւ բուն ծափահարութիւնների հասարակու-
թեան կողմից, մանաւանդ այն տեղում, երբ
երգչուու ձայնը իր քաղցրահնչիւն եւ մաքուր
զայլյալիկներով մրցում էր Փլեյտայի հետ
թատրոնում, մանաւանդ պարտէրում, բաւ ական
գաղաքի տեղեր կային։ Արգունական թատրօնի
վարչութեան կողմից խոհեմութիւն չէ գները
բարձրացնել այնքան, որքան բարձրացրել է նա
այժմ։

Ֆինանսների մինիստրութեան մէջ, «Իօվօ
Երեա» լրագրի ասելով՝ մշակվում է սիրելիքիա-
կան մի նոր երկաթուղու նախադիծ, որ պէտք
է յինվի Անգարա գետի ակունքներից դէպի
վիալի:

Ապա բուգուների թիւը ցուցահանդէսի
բացման օրից մինչեւ հիմա հասել է 100,000-ի:
Ըստահանդէսը կազմված է բազմակողմանի
փրառվ եւ աջքի է ընկնում Էքսպօնատների
առատութեամբ:

այս երիտասարդներին, որոնք գնում մայրա-
քաղաք բարձրագոյն ուսում ստանալու:

բութիւնն Յորենը ծախվում է 1 րուբլի 20
կոպէկով, կորեկը 75 կօպ., իսկ զարին 65
կոպէկ: Գիւղացիք ոչ մի տեղից ապրուսով
հարաւորութիւն չունենալով, մտադիր են պե-
տական գանձարանից փող վերցնել անհրաժեշտ
կարիքները հոգալու»:

արեւատեան ծայրում իր ձորային գիրքով «Զու-
սուը Մահալէ» կոչված հին թաղի քամակին
բարձրացող բլուրի լանջերից փետրվարի 26-ին,
խոր գիշերով, մի մեծ ժայռակոյտ պոկվերով եւ
զլորվելով սրարշաւ, բռուն ուժգնութեամբ
խոփում է այս թաղի գերջանակէտում գտնվող
մի հայրաբնակ տան պատեր ին, կործանում է

սրա մի մասը եւ թողնում է վիլատակների
առաջ երկու գժբաղդ զոհեր—մի մայր իր պա-
տաճի որդու՝ որոնք քնած են լինում միասին։
Կարսի արքա Այդ ընտանիքից հայր եւ մի աղջիկ անվտանգ
երի արքա են մասում՝ պառկոտած լինելով փուլ եկած մա-
սում որոշ հեռաւորութեան վրա։ Կարսի այդ
կողմի թաղերում ոչ առաջին եւ ոչ երկու
բորդ անգամն է այդօրինակ աղետաբեր պա-
տաճարների երեւան գալը. գեռ չեն ջնջվել ան-
ցուշ համանման արկածներից պատուհասված

Հայոց ընտանիքների յաւալի յիշատակները,
Պահապանդ այս հինգ անչնչացածների՝ որոնք
ապրում էին «Ժամի-թաղում»: — «Ժամի-թաղը»
և «Գուխուր-Մահալէն» կանգնած են դէմ յան-
շիման՝ քաղաքամիջից հոսող եւ այդ կէտում
կախարուր ոլորտով պտոյտ տուող գետակի
կիրու ափերի վրա ձգվող բարձունքների ժայ-

կրծերին։ Այդ թաղերից առաջինը զրա-
ւիսունդի է գետակի աջակողմնան սեպացած սա-
րաւանդի հպարտ լանջը՝ որի բարձրահայեաց
զարաթը պսակում է նրա եւ ամբողջ քաղաքի
վրա իշխող հռչակաւոր միջնաբերդը. իսկ երկ-
այս պատ-
անուղաւոր ուրուց նստում է գետի ձախակողմում հոկայա-
տիկ խրոխտացող՝ նմանապէս ժայռալից բարձ-
րաւանդակի գոգաւոր բազուկներում, որոնց
մէ ով աստարին բազմում է «Թիմուրլիքաշա-քալէ-
ն»—պատմական Աչսկ-Թեմուրի դղեակը՝ սքո-
րդութիւն կարսի իրեւ երկրորդ եղջիւր՝ երկնընթաց
մբոցի հանդէպ, երկու հանդիապակաս թառերի

Է մղում իր գաղութային քաղաքականութիւնը
եւ զրա հետ միասին այսպէս անուանված
համաշխարհային քաղաքականութիւնը:
Նա ամեն կերպ աշխատում է իր համար մի
ազգեցիկ դիրք ստեղծել, մի կողմից հովանա-
ւորութիւն ցոյց տալով օգնութեան կարու-
պետութիւններին, ինչպէս, օրինակ, Թիւրքիան
է, իսկ միւս կողմից բարեկամութիւն հաստա-
տելով ուժեղների հետ:

սշառաջ խուժում են դէպի եկեղեցու դուռ
ապագայ փորձանքների չարագուշակ կա-
սպետները — քարերի բազմաթիւ բեկորնե-
ր: Կառավարութեան կողմից այդ թաղերը
առաջակած են իրեւ «էկապլանատ»
այդտեղից բնակիչների տեղափոխու-
թեանը փութացնելու: Համար դէպի նոր
սղաքարիամը՝ խատիւ արգելված են այդ
եղերում շինութիւնների նոր կառուցումներ,
նաև նաև վերամորովութիւններ: Այդ ա-
պահով վայրերում, վերահաս վտանգի երկիւ-
րի ընդմիշտ տագնապվողները ակամայ են
ակվում արդէն, ստիպված այն հանգաման-
ց, որ կամ իրանց սեփական տներն են
ոնվում այնտեղ եւ կամ էժանապին բնակա-
մններ են վարձած: Առաջին կարդի պատկա-
նները ցանկութիւն եւ կարօտութիւն են

ասպած չամախտցրների օգտին խաղացին բեշինսկու հարսանիքը» եւ «Այր եւ Հօ»: Զը սյելով, որ չատ կարձ միջոցումն աջողեցրին թրկայացումը, խաղն սպասածից աւելի աջող ցցաւ եւ հասարակութեան բաւականութիւն առածառեց: Այդ ներկայացումը գեղեցիկ կերպով ապացուցեց, որ եթէ լինի կամք եւ ցանցիւն՝ կարելի է ամեն արգելվների էլ յալդել: Խնչպէս միշտ, այս անգամ էլ իրանց գեցիկ խաղով հասարակութեան բուռն ծափարութեան արժանացան պ.պ. Խ. Գանջուան, Կ. Շլթեան եւ Մ. Յովիաննիսեանն Շնորհկալութեան եւ մանաւանդ խրախուսամքի են ժոմանի օր.օր. Կ. Պատօվեան եւ Մ. Եարաան, որոնք անուշադիր թողնելով նախապարզած գլուխների անմիտ բանբասանքները րով մասնակցեցին այդ ներկայացման եւ սփահարութիւնների արժանացան: Թէեւ վատանակի պատճառով այնքան էլ մեծ բազմութիւն չէր ժողովել, բայց այնուամենայիւ առ 290 ր. զուտ արդինք գրյացաւ, որի եթէ կէսր մաստակեա բառեռորդական ուուշ են անում: Այսպէս, օրինակ, մի ամերիկացի ժուրնալիստ այն կարծիքն է յայտնել, որ պրինց Հայնրիխի այցելութիւնները ցոյց են տառիս, թէ հեռու չէ այն ժամանակը, երբ Ամերիկայի, Անգլիայի եւ Գերմանիայի մէջ մի երեքակեան դաշնակցութիւն պիտի կազմվի:

Խակ գերմանական թերթերից մէկը իրաւացի հեգունութիւնով է վերաբերվում դէպի այդ գուշակութիւնը եւ աւելի հեռուն գնալով, նկատում է, որ պրինց Հայնրիխի ճանապարհորդութիւնը զրանից էլ մեծ հետեւանքներ կարող է ունենալ: Ահա թէ խնչպէս:

Կանադայի ազգաբնակութեան մի մեծ մասը ֆրանսիացիներ են, ուրեմն Հայնրիխի այցելութիւնից իրան երախտապարտ կը զգայնաեւ Ֆրանսիան, իսկ հետեւանքն այն կը լինի, որ նա էլ կուզենայ միանալ լիշեալ եռապետութեանը եւ այդպիսով առաջ կը գայ համաշխարհային եղբայրութիւն, որովհետեւ Ֆրանսիան իր հետ կը բերէ իր դաշնակցից Ռուսաստանին, Անգլիան-Եատամիային, Գերմանիան-Ալանիան ու Բուստանէն:

ԿԱՂԶՈՒԱՆԻՑ մեղ գրում են. «Փետուարի
—«Monitor Ottoman» լրագրին գրում են
Սալօնիկից, որ քիչ ժամանակ առաջ թիւրքա-

ՆԱՐԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԻՑ

Բերմին, մասություն

հակինքներն էլ հայեր են: Այդ թաղերի միւնաց զիմով բարձրացած հին ու հնաձեւները թէեւ հողակոյտերի մի երեսոյիտ են ուցագրում, բայց մի եւ նոյն ժամանակ ներայացնում են մի տեսակ առֆիթէատրային եսարան եւ խորհրդաւորութիւն՝ մանաւանդշերային խոր լուսութեան մէջ: Սակայն իսկամ ուշադրութեան արժանին այն է, որ այդ մղում իր գաղութային քաղաքականութիւնը եւ դրա հետ միասին այսպէս անուանված համաշխարհային քաղաքականութիւնը:

Նա ամեն կերպ աշխատում է իր համար մի ազգեցիկ դիրք ստեղծել, մի կողմից հովանաւորութիւն ցոյց տալով օգնութեան կարօտ պետութիւններին, ինչպէս, օրինակ, Թիւրքիան է, իսկ միւս կողմից բարեկամութիւն հաստատելու համար:

Հանգապետը հեռագրով հաղորդեց այդ մասին Իրգիդ կիսուկ եւ թոյլաւութիւն խնդրեց ապրատամբութեան նախաձեռնողներին զինուորական դատի ենթարկել, նրացից պահանջնեցին հաղորդել այդ «նշանաւոր» հանդիսացած զօրագնդի օֆիցինների անունները: Սուլթանի ֆիրմանով այդ բոլոր անձինք առատորէն վարձատրվեցին — որը հետեւեալ աստիճանն սահցաւ եւ որը չքանչան:

Անաւիահոկներո, Էնաւես ասանի է: Մի առ

սովոր թաղաքի բնակիչներն էլ գտնվում են սրունակ մահացունչ վտանգների սպառնալիքը-
րի ներքեւ, չնորհիւ նրանց բնակարանների
երեւ ցցված խախուտ ժայռերին, որոնք դա-
շկեան սուր են այդ թաղերի դիմին
սխված եւ առանձնապէս երկու համազդի եւ-
ողեցիների համար, նրանցից մինը—լուսաւոր-
ուկան հայերինը—գտնվում է միջնարերդի ներ-
եւ, իսկ կաթօթիկ հայերինը՝ հպած յիշեալ
շեակի բարձունքի արեւելեան ժայռապատ-
ազուկին՝ որոնց ծոցերից երբեմնակի աղմբ-

տելով ուժեղների հետ:

Հնիթերցողները անշուշտ կը յիշեն Վիլհելմի
կատարած ճանապարհորդութիւնները դէպի
Պալեստին, դէպի Ասովիա եւ այն Այդ այցե-
լութիւնները, ի հարկէ, որոց նպատակով էին
կատարվում եւ զուրկ չէին քաղաքական նշա-
նակութիւնից Այժմ այդպիսի նշանակութիւ-
նից զուրկ չէ եւ Վիլհելմի եղբօր—պրինց
Հայնրիխի ճանապարհորդութիւնը դէպի Ամե-
րիկա:

Արդէն մի շաբաթից աւել է, որ տեղիս տու-

միս առաջ գերի վերցրին բօէրական գեներալ
Կրիւտցինգնէրին, որ այժմ պէտք է ենթարկվի
զինուրական դատի Այն դատավճիռներից յե-
տոյ, որոնք կայացան Լոտտէրի եւ Շէպէրի
վերաբերմամբ եւ որոնցով նրանք ենթարկվե-
ցին մահվան պատճի, ի հարկէ, կասկած չէ
կարող լիսել, որ Կրիւտցինգնէրին եւս սպա-
սում է նրանց վիճակը Սակայն այդ վերին
աստիճանի անգութ վերաբերմունքը դէպի բօէ-
րական քաջ գեներալները այժմ ամեն տեղ եւ-
րոպայում զայրոյթ է յարուցանում Մինչեւ
անգամ Ասովիայում հանրագրեր են կազմվում,

սշառաջ խուժում են դէպի եկեղեցու գտու-
ա ապագայ փորձանքների չարագուշակ կա-
սպետները — քարերի բազմաթիւ բեկրնե-
ա կառավարութեան կողմից այդ թաղերը
առաջարակված են իրեւ «էկապանատ»
այդտեղից բնակիչների տեղափոխու-
թենը փութացնելու համար դէպի նոր
սղաքարիամը՝ խստիւ արգելված են այդ
եղերում շինութիւնների նոր կառուցումներ,
յնպէս նաև վերանորոգութիւններ։ Այդ ա-
սպահով վայրերում, վերահաս վտանգի երկիւ-
ով ընդմիշտ տագնապվողները ակամայ են
ակվում արդէն, ստիպված այն հանգաման-
եց, որ կամ իրանց սեփական մներն են
ոնվում այնտեղ եւ կամ էժանագին բնակա-
մներ են վարձած։ Առաջին կարդի պատկա-
ունները ցանկութիւն եւ կարօտութիւն են
գիրները միշտ լի են լինում յատուկ հեռագիր-
ներով ու թղթակցութիւններով, որոնք ման-
րամանօրէն նկարագրում են այդ ճանապար-
հորգութիւնը, պատմում են, թէ պրինցը ինչ-
պիսի սիրալիր ընդունելութիւն է գտել Միա-
ցեալ-Նահանգների ժողովրդի ու կառավարու-
թեան կողմից եւ թէ բաղաքական ինչ հետե-
անքներ կարող է ունենալ այդ ամենը։ Շա-
տերի կարծիքով արդէն վերացած պիտի
համարել այն սառնութիւնը, որ գոյութիւն
ունէր Ամերիկայի ու Գեղմանիայի մէջ գեռ
միլլիպեան կղզիների ապստամբութեան ժա-
մանակից։

Համազարտ շամախտցրն սրբ օգտին խաղացին բեշինսկու հարսանիքը» եւ «Այդ եւ Հօ»: Զը սյելով, որ շատ կարծ միջոցումն աջողեցրին թրկայացումը, խաղն սպասածից աւելի աջող ցցաւ եւ հասարակութեան բաւականութիւն ատճառեց: Այդ ներկայացումը գեղեցիկ կերպով ապացուցեց, որ եթէ լինի կամք եւ ցանութիւն՝ կարելի է ամեն արգելքների էլ յաղել: Ինչպէս միշտ, այս անգամ էլ իրանց գեղեցիկ խաղով հասարակութեան բուռն ծափակութեան արժանացան պ.պ. Խ. Գանջուան, Կ. Շլթեան եւ Մ. Ցովհամնիսեան: Շնորհալութեան եւ մանաւանդ խրախուսանքի են ոժանի օր.օր. Կ. Պատօվեան եւ Մ. Եարան, որոնք անուշադիր թողնելով նախապարփած գլուխների անմիտ բանբաստանքները մանակցեցին այդ ներկայացման եւ սփահարութիւնների արժանացան: Թէեւ վատ էլ են անում: Այսպէս, օրինակ, մի ամերիկացի ժուրնալիստ այն կարծիքն է յայտնել, որ պրինց Հայնրիխի այցելութիւնները ցոյց են տալիս, թէ հեռու չէ այն ժամանակը, երբ Ամերիկայի, Անգլիայի եւ Գնրմանիայի մէջ մի երեքետեան դաշնակցութիւն պիտի կազմվի: Իսկ գերմանական թերթերից մէկը իրաւացի հեգութիւնով է վերաբերվում դէպի այդ գուշակութիւնը եւ աւելի հեռուն գնալով, նկատում է, որ պրինց Հայնրիխի ճանապարհորդութիւնը դրանից էլ մեծ հետեւանքներ կարող է ունենալ: Ահա թէ ինչպէս:

—Կանադայի ազգաբնակութեան մի մեծ մասը ֆրանսիացիներ են, ուրեմն Հայնրիխի այցելութիւնից իրան երախտապարտ կը զգայ նաեւ Ֆրանսիան, իսկ հետեւանքն այն կը լինի, որ նա էլ կուզենայ միանալ յիշեալ եռապետութեանը եւ այդախով առաջ կը գաւ: Համաձայն՝ մատակարա

անակի պատճառով այնքան էլ մեծ բազմութիւն չէր ժողովվել, բայց այնուամենայնիւ տ 290 ր. զուտ արդինք գոյացաւ, որի եթէ կէսը վաստակեց բարեգործական բուռը, ուր չնորհալի տիկնայք՝ Գայեանէ եւ Մամ Գանջու մեանները սիրով յանձն էին առել մասուումը, որոնց եւ պարտք ենք համարում յանել մեր չնորհակալութիւնը: Յանկալի էր, այսպիսի ներկայացումներ յաճախակի տան մեր սիրողները:

մաշխարհային եղբայրութիւն, որովհետեւ Թրամսիան իր հետ կը բերէ իր դաշնակից Ռուսաստանին, Անգլիան—Եապօնիային, Գերմանիան—Աւստրիային ու Իտալիային:

Գեղեցիկ պատկեր է, բայց ափսոս որ միայն վառ երեւակայութեան վրա հիմնված:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՀՈՒՐԵՐ

—«Менитур Ottoman» լրագրին գրում են Սալօնիկից, որ քիչ ժամանակ առաջ թիւրքական մի բերդապահ գունա, որ ամբողջ տարվայ ընթացքում ոչ մի պիսատր ոսճիկ չէր ստացել, ապստամբեց կառավարութեան դէմ: Ապստամբներին խաղաղացնելու համար՝ գնդապետը հաւաքեց իր շուրջը օֆիցիներին և ունտերօֆիցիներին ու հաւատացրեց նրանց,

որ ոռոգիլ չը վճարելու հարցում կառավարութիւնը ամենեւին մեղք չունի, այլ մեղաւորը բնակիչներն են, որոնք ժամանակին հարկ չեն վճարում: Այս պատճուռով ը պէտք է արտնջալ կառավարութեան դէմ և վշտացնել փաղիշահների մէջ անհնազանդ բնակչութիւնը: Կատարելապէս համոզվելով, որ դատապեսի ասածները «Ճշմարիտ» են, օֆիցիեները հաղորդեցին նոյնը դիմուորներին և նրանք ուղարկեցին հայութեան պատճենները:

Հըստրել այս պատգամաւորներին, որոնք ըէց-
խտագում աջակցութիւն են ցոյց տալիս հացի
մաքսագները աւելացնելու նախագծին:

